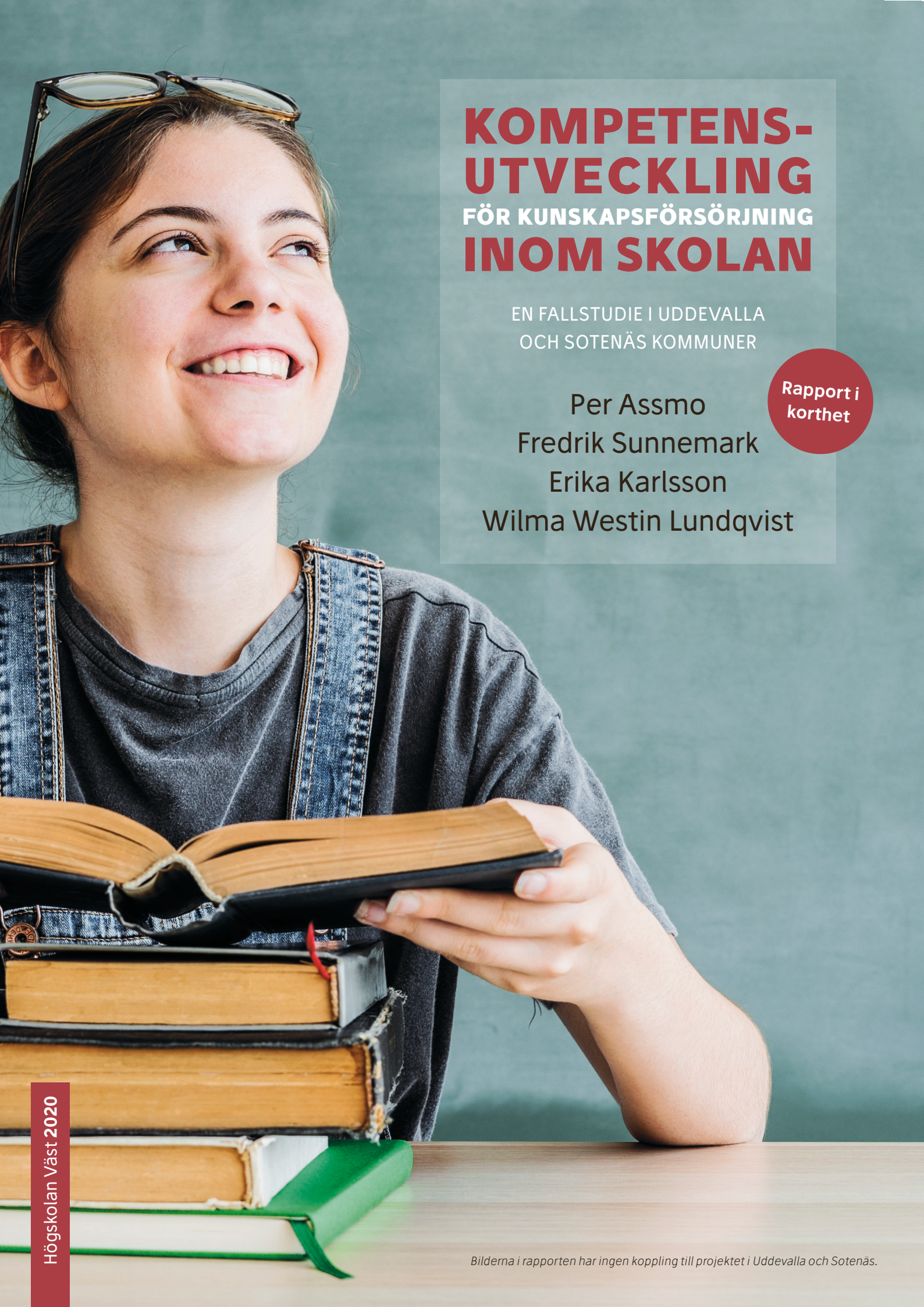

KOMPETENS- UTVECKLING FÖR KUNSKAPSFÖRSÖRJNING INOM SKOLAN

EN FALLSTUDIE I UDDEVALLA
OCH SOTENÄS KOMMUNER

Per Assmo
Fredrik Sunnemark
Erika Karlsson
Wilma Westin Lundqvist

Rapport i
korthet

Dagens grundskola står inför stora utmaningar. Samtidigt som barnkullarna ökar är bristen på legitimerade lärare ett problem som synes bli allt svårare att lösa. Den senaste PISA-undersökningen visar att elevresultaten har förbättrats något i den svenska skolan, men att skillnaderna mellan hög- och lågpresterande elever ökar. Elevpopulationen är mer socioekonomiskt och kulturellt diversifierad. Dessutom upplever en ökande andel av dagens ungdomar en allt mer splittrad tillvaro, med ökad psykosocial ohälsa som följd.

Denna rapport sammanfattar ett samverkansprojekt mellan Högskolan Väst, Kommunakademien Väst, Uddevalla kommun och Sotenäs kommun som syftar till att identifiera och kartlägga skolans utmaningar och behov, och därtill initiera diskussioner om samverkansstrategier, kompetensförsörjning och utbildningsinsatser i framtidens skola. Studien bygger på semistrukturerade intervjuer med grundskolerektorer, kuratorer, lärare och personal i stödfunktioner i de medverkande kommunerna.

Studien pekar på att elevers psykosociala ohälsa, elevers kunskapsresultat och lärares höga arbetsbelastning är de största utmaningarna i skolan. Rektorer arbetar kontinuerligt, utifrån lokala behov och resurser, med att försöka underlätta och förbättra skolsituationen för elever och lärare. Flertalet stödfunktioner har inrättats på skolorna för att hjälpa lärare och elever i deras arbete. Många av dessa saknar dock tydliga arbetsbeskrivningar och kompetenskrav. Dessutom inrättas de ofta de i projektform med tillfälliga anställningar, vilket gör att funktionerna inte integreras i skolans organisation.

Studien visar på ett behov av en förbättrad grundbemanning inom elevhälsan, där alla elever har tillgång till skolsköterska och kurator. Därtill efterfrågas fler formellt utbildade stödpersoner, såsom special- och socialpedagoger, som kan stödja lärare med elevhälsa och hälsofrämjande insatser. Det behövs också mer kompetens och resurser för att möta de utmaningar relaterade till elevers kunskapsresultat och lärares arbetsbelastning som finns i dagens skola. Det kan tillföras genom att stödfunktioner besätts med mer tydliga yrkesprofessioner som kan arbeta med hälsofrämjande åtgärder, enklare sociala och praktiska uppgifter eller administrativt och pedagogiskt stöd. Sådana stödfunktioner kräver dock organisationsintegrering, ledning och samordning, och de behöver också vara inrättade på ett sätt som attraherar personal och möjliggör relevant utbildning och karriärmöjligheter inom skolan.

INNEHÅLL

Bakgrund och syfte	4
Undersökning i Uddevalla och Sotenäs	
Resultat	7
Elevers psykosociala ohälsa – Elevers kunskapsresultat – Lärares arbetsbelastning – Olika stödfunktioners roll	
Slutsatser	18
Stöd för förbättrad psykosocial hälsa – Socialt/praktiskt stöd till lärare – Administrativt/pedagogiskt stöd till lärare	
Slutdiskussion	21
Fördelning och effektivisering av resurser – Utbildningsinitiativ och kompetensutveckling	
Referenser	23

FÖRFATTARE

Per Assmo är professor i kulturgeografi vid Högskolan Väst, där han också är koordinator för SANORD (Southern Africa Nordic Centre) samt programansvarig för såväl internationella programmet för politik och ekonomi som masterprogrammet inom arbetsintegrerade politiska studier. Han är också Extraordinary Professor i politiska studier vid University of the Western Cape i Sydafrika. Per har stor forskningserfarenhet från både Sverige och den afrikanska kontinenten. Hans forskningsintressen inkluderar områden som hållbar utveckling, migration och integration samt internationalisering av högre utbildning och arbetsintegrerat lärande.

Fredrik Sunnemark är docent i idéhistoria vid Högskolan Väst, där han också är föreståndare för Mångfaldscentrum och tidigare var en av projektledarna för Demokratiinitiativet. Hans vetenskapliga intressen kan kategoriseras i fyra huvudsakliga fält sammanhållna av ett intresse för ideologi och ideologikritiska analysstrategier: amerikansk idéhistoria och retorik, ideologiska förändringar i det svenska politiska landskapet från 1980-talet och framåt, relationen mellan film, betydelse och ideologi samt samtida debatter om nationalism, mångkulturalism, interkulturalism och rasism.

Erika Karlsson har en masterexamen i statsvetenskap med inriktning mot internationella och europeiska relationer från Linköpings universitet. I sin masteruppsats undersökte hon hur barnkonventionen införlivas i processer rörande familjehemsplaceringar av barn i Sverige. Erika är universitetsadjunkt i statsvetenskap vid Högskolan Väst där hon undervisar på internationella programmet för politik och ekonomi samt ämneslärarprogrammet i samhällskunskap. Hennes forskningsintressen omfattar könsideologi i svensk politik, nationell implementering av internationella konventioner samt regional utvecklingspolitik.

Wilma Westin Lundqvist är utbildad statsvetare med en masterexamen i internationell administration och global samhällsstyrning. Sin masteruppsats skrev hon i Gambia med fokus på regeringens och civilsamhällets arbete för att säkerställa flickors rätt till utbildning utifrån kvinnokonventionen. Wilma är för närvarande forskningsassistent på Högskolan Väst och arbetar med frågor som rör skola, utbildning och integration. Hennes forskningsintressen riktas främst mot kvinnors och barns rättigheter samt implementering av relaterade internationella konventioner.

BAKGRUND OCH SYFTE

Skolan är en del av ett allt mer mångkulturellt och diversifierat samhälle. Dagens grundskola står inför stora utmaningar för att klara sitt uppdrag. Förutom ekonomisk resursbrist finns ett växande problem med obehöriga lärare. Elevpopulationen blir också mer socioekonomiskt och kulturellt diversifierad. Dessutom upplever en ökande andel av dagens ungdomar en allt mer splittrad tillvaro, med ökad psykosocial ohälsa som följd. Kommuner och rektorer försöker på olika sätt underlätta och förbättra skolsituationen för elever och lärare.

Denna rapport sammanfattar projektet *Kompetensutveckling för kunskapsförsörjning inom skola och utbildning* som är ett samarbete mellan Högskolan Väst, Kommunakademien Väst, Uddevalla kommun och Sotenäs kommun. Projektet grundar sig delvis på ett tidigare projekt vid namn *Hälsofrämjande integration*, genomfört i samverkan mellan Högskolan Väst och Uddevalla kommun. Syftet var att kartlägga professionellas utmaningar när det gäller att möta behoven hos grupper som har svårt att bli inkluderade i samhället och resultatet pekar på att insatser mot skola och utbildningsväsende bör prioriteras.

Genom intervjuer med rektorer, kuratorer, lärare och stödpersonal fokuserar det här projekt på att kartlägga skolans utmaningar och behov samt diskutera relaterade lösningar för framtida kunskapsutveckling och kompetensförsörjning. Projektet strävar därmed också efter att uppmuntra diskussioner om och förslag på samverkansstrategier mellan Högskolan Väst och kommunala aktörer i form av olika utbildningsmodeller och utbildningsinsatser.

Undersökning i Uddevalla och Sotenäs

Den här rapporten presenterar en fallstudie genomförd i Uddevalla och Sotenäs kommuner genom intervjuer med nyckelpersoner inom grundskolan. Uddevalla och Sotenäs har valts ut som illustrativa exempel på en större respektive mindre kommun i Fyrbodalsområdet. Varje kommun har naturligtvis vissa specifika förhållanden. Dock ger de två olika kommunerna ändå en bild som till stora delar är relevant och applicerbar på flertalet kommuner med liknande förutsättningar.

Uddevalla har drygt 56 000 invånare. Majoriteten av befolkningen bor i huvudorten Uddevalla (cirka 36 000) samt i Ljungskile (cirka 4 000). Kommunen innefattar även mindre befolkade områden som kan betraktas som semi-urbana och därtill områden av mer rural karaktär. I kommunen finns 17 kommunala grundskolor samt tre fristående. Nästan alla ligger i tätortsområden, de flesta i huvudorten Uddevalla.

Sotenäs är en kustkommun med drygt 9 000 invånare. Nära hälften av kommunens invånare bor i huvudorten Kungshamn (cirka 3 500). Kommunen innefattar också mindre tätorter med tydlig kustkaraktär, såsom Bovallstrand, Hovenäset, Hunnebostrand, Malmön, Smögen och Väjern. Inom kommungränsen finns också mindre landsbygdsorter som Askum och Tossene. I kommunen finns sex kommunala grundskolor. Tre är förlagda till mindre tätortsområden (Bovallstrand, Hunnebostrand och Smögen) medan tre ligger i huvudorten.

Generella utmaningar

Den svenska skolan har enligt SKL (Sveriges Kommuner och Landsting, numera Sveriges Kommuner och Regioner, SKR) nöjda elever och lärare. Lönen för grundskolelärare har också stigit förhållandevis mycket under senare år. Samtidigt som det finns positiva delar att lyfta fram står dock svensk skola inför många utmaningar (SKL, 2016). Under kommande år kommer barnkullarna att öka, samtidigt som bristen på legitimerade lärare är ett problem som synes bli allt svårare att lösa. SKL (2018) rapporterar att 77 000 lärartjänster behöver tillsättas till 2023 och man beräknar att cirka 45 000 behöriga lärare och förskollärare kommer att saknas år 2033. För att tillgodose lärarbehovet behöver det examineras 188 500 lärare (inkluderat förskollärare) under perioden 2019–2033, vilket innebär att cirka 12 600 årligen. Statistik visar dock att antalet studenter som tar lärarexamen i Sverige är 9 600 per år (SKL, 2018; Wilén & Hörnsten, 2019).

I Sverige har 82 procent av lärarna en pedagogisk högskoleexamen och 78,3 procent har lärarlegitimation (Skolverket, 2018a). I Uddevalla kommun är motsvarande siffror 83,3 respektive 78,9 procent (Skolverket, 2018c) och i Sotenäs kommun är de 89,7 respektive 86,8 procent (Skolverket, 2018b).

Vad gäller kunskapsresultat så visar den senaste PISA-rapporten på en viss uppgång för elevpopulationen som helhet, samtidigt som skillnaderna mellan låg- och högpresterande elever ökar (Skolverket, 2019). Under läsåret 2017/18 nådde totalt 24,4 procent av eleverna i årskurs 9 inte kunskapskraven i ett, flera eller alla ämnen – bland pojkar var siffran något högre (25,6 procent) medan den var lägre bland flickor (19,5 procent) (Skolverket, 2018f). Uddevalla och Sotenäs ligger något högre än riksgenomsnittet, såväl totalt sett som för både pojkar och flickor (Skolverket, 2018e; Skolverket, 2018d).

Den grupp som sticker ut i statistiken är elever med utländsk bakgrund som invandrade 2009 eller senare där hela 64,1 procent inte når kunskapskraven i ett, flera eller alla ämnen i årskurs 9. Gruppen inrymmer den grupp elever som är nyinvandrade, vilket betyder att de har kommit till Sverige de senaste fyra åren, där hela 79,3 procent inte når kunskapskraven i årskurs 9 (Skolverket, 2018f). På kommunal nivå finns inte samma statistiska indelning gällande elever med utländsk bakgrund. Där syns dock också ett tydligt mönster i och med att det i den större gruppen elever födda utomlands är en mycket hög andel som inte klarar kompetenskraven. Det är mer tydligt i Uddevalla, även om trenden också kan skönjas i Sotenäs.

En faktor som påverkar elevers skolprestation är föräldrarnas utbildningsbakgrund. Elever vars föräldrar har låg utbildning klarar generellt sett kunskapskraven sämre (Skolverket, 2018f). Mönstret kan ses även i Uddevalla och Sotenäs (Skolverket, 2018h; Skolverket, 2018g).

Lärarbristen i skolan och de stora skillnaderna i elevresultat hör delvis ihop. Många lärare och elever upplever en ökad stress och psykosocial ohälsa. Det synes inte bara krävas fler lärare utan också nya kunskaper, färdigheter och kanske även professioner för att möta utmaningarna, och möjligheterna, med den allt mer mångkulturella och diversifierade skolpopulationen.

Fallstudiens genomförande

Den här rapporten bygger på intervjuer med rektorer, kuratorer, lärare och stödpersonal på kommunala grundskolor i Uddevalla och Sotenäs kommuner. De genomfördes under oktober 2019 till mars 2020 med syfte att kartlägga och analysera skolans utmaningar,

behov och förslag till lösningar. Totalt intervjuades 64 personer fördelade enligt följande:

- enskilda intervjuer med 30 rektorer, varav 27 i Uddevalla och 3 i Sotenäs
- fokusgruppsintervjuer med 4 kuratorer, varav 3 i Uddevalla och 1 i Sotenäs
- fokusgruppsintervjuer med 18 lärare, varav 13 i Uddevalla och 5 i Sotenäs
- fokusgruppsintervjuer med 12 stödpersoner, varav 10 i Uddevalla och 2 i Sotenäs.

Studien genomfördes i två steg. Det första fokuserade på rektorernas lägesbild av skolsituationen. För att få en så heltäckande bild som möjligt hölls semistrukturerade intervjuer med så gott som alla grundskolerektorer i de båda kommunerna. Semistrukturerade intervjuer ger möjlighet till jämförelse av frågeställningar, samtidigt som de ger respondenten möjlighet att prata fritt kring utmaningar och behov.

Ur det empiriska resultatet från rektorsintervjuerna framträdde fyra särskilt relevanta områden: elevers psykosociala hälsa, elevers kunskapsresultat, lärares arbetsbelastning samt olika stödfunktioners roll. Dessa utgjorde utgångspunkt för steg två, i vilket kuratorer, lärare och personal i stödfunktioner intervjuades i grupp.

I varje kommun genomfördes en fokusgruppsintervju med kuratorer och chefer inom elevhälsan. Deras erfarenheter kompletterar rektorernas åsikter och ger en tydligare bild av elevers psykosociala hälsa.

I de båda kommunerna genomfördes också fokusgruppsintervjuer med lärare. Lärarna representerade skolor från både centrala och mindre centrala områden med olika socioekonomisk status. De var jämnt fördelade mellan lågstadiet, mellanstadiet och högstadiet. Intervjuer gav en djupare inblick i elevers kunskapsresultat, lärares arbetsbelastning samt olika stödfunktioners roll i skolverksamheten.

Avslutningsvis genomfördes fokusgruppsintervjuer även med personal inom olika stödfunktioner, huvudsakligen i samma skolor som de intervjuade lärarna representerade. Stödpersonerna arbetade främst med att avlasta lärare på olika sätt och deras erfarenheter gav ytterligare en dimension till de fyra områdena som rektorerna identifierat.

I studien framträder fyra huvudsakliga, delvis integrerade, teman som rör de utmaningar och behov som skolan har. Dessa är: elevers psykosociala ohälsa, elevers kunskapsresultat, lärares arbetsbelastning samt olika stödfunktioners roll.

RESULTAT

I studien framträder fyra huvudsakliga, delvis integrerade, teman som rör de utmaningar och behov som skolan har. Dessa är: elevers psykosociala ohälsa, elevers kunskapsresultat, lärares arbetsbelastning samt olika stödfunktioners roll. Nedan presenteras de fyra utifrån respondentgruppernas svar.

Elevers psykosociala ohälsa

Enligt såväl rektorer som kuratorer och lärare är elevers psykosociala ohälsa en av skolans stora och växande utmaningar. Psykosocial ohälsa är ett brett begrepp – elever som mår dåligt kan uppvisa olika former av symptom och de bakomliggande orsakerna varierar.

Sverige håller ju på att sticka iväg om man tittar på Europas länder i det här. Trots att vi har det väldigt bra i vårt samhälle mår barnen sämre och sämre.

[rektor Z]

Respondenterna menar att det finns en tydlig trend där olika former av psykosocial ohälsa återfinns bland allt fler elever och i allt lägre åldrar. Många elever upplever en splittrad tillvaro och mår sämre, med symptom som huvudvärk, koncentrationssvårigheter och stress. Skolans elevhälsa blir därmed allt mer belastad och hinner inte med alla elevers behov av stöd. Enligt respondenterna kan elever som mår dåligt inte alltid räkna med att få stöd och hjälp av elevhälsan. Resurserna är inte tillräckliga.

Jag har ju till exempel aldrig en enda ledig tid. Så det spelar ingen roll om de kommer till mig, för antingen är jag inte där eller så är jag fullbokad. Det finns aldrig någon tid att få av mig, inte någon dag.

[kurator B]

Vi hör ofta att det är jättelång kö till utredningar och att det inte finns några psykologer i Uddevalla kommun. Och nu ska man konsulta. Sådant hör vi hela tiden, men det hjälper inte oss när vi står i klassrummet och ska hjälpa dessa elever. Det är frustrerande.

[lärare L]

Enligt rektorerna pekar enkäter och elevintervjuer som genomförts av skolorna på att det finns en otrygghet bland många elever, inte minst i skolmiljön utanför klassrummet. Oftast beror det på hotfulla, nedsättande eller kränkande verbala kommentarer mellan elever. Elevernas otrygghet återspeglas också i antalet kränkningsanmälningar, som enligt respondenterna har ökat de senaste åren. Kränkningsanmälningar och otrygghet både påverkar lärarnas arbetsbelastning och medför att allt fler elever känner en ökad stress i dagens skola.

Vi har en alldeles för stor mängd kränkningar och en alldeles för trygg arbetsmiljö för eleverna [...] I klassrummet finns det god trygghet, men i alla miljöer runt omkring, som raster, på väg till och från matsalen och så vidare, har vi en alldeles för hög dos av kränkningar.

[rektor J]

Även kuratorer, lärare och stödpersonal ser en ökande otrygghet bland eleverna, i form av ett ökat antal konflikter och splittring mellan elever. Förutom hotfulla, nedsättande och kränkande verbala kommentarer har också det fysiska våldet ökat på en del skolor.

Vi har en väldigt stor grupp barn med psykisk ohälsa. De klarar inte av klassrumssituationen och det är en svårighet som drabbar alla.

[rektor L]

Vi jobbar mycket med det här, med hur man hanterar varandra. Det [...] här med att man slår varandra, helt enkelt. Slagsmål och så vidare.

[kurator D]

Jag har jobbat här i drygt ett år nu, och jag har aldrig jobbat så mycket med konflikter som jag har gjort här. Det hade varit gott att få komma in innan det uppstår en konflikt och hjälpa till mer...

[stödperson H]

Dessutom uppger respondenterna att ett ökande antal elever har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Vissa av dem klarar inte av klassrumssituationen, är utåtagerande och uppträder på sådant sätt att det påverkar andra elever negativt.

En annan aspekt som enligt respondenterna påverkar elevers psykosociala ohälsa är de krav som många elever ställer på sig själva. Förväntningarna på att man ska vara duktig i skolan, i kombination med krav från andra aktiviteter utanför skolan, gör att många elever upplever stress och en svårighet att balansera skola och fritid. Respondenterna menar att samhällsutvecklingen går mot ett allt mer individualistiskt ideal, där man som individ har allt mer press på sig att lyckas.

Inte plugga för mycket, för då blir du stressad och får inte ordning på ditt vardagsliv. Pluggar du för lite när du inte kunskapsresultaten och kan inte hänga med i skolan. Stressen, samhällsstressen, den påverkar oss i skolan.

[rektor Z]

Vi är självcentrerade allihop idag, vi tänker inte kollektivet längre. Det gör att det blir en enorm press på våra barn, så nästan var och varannan har prestationsångest.

[kurator C]

Enligt respondenterna finns det olika typer av problematik i olika elevgrupper. Främst är det flickor som upplever stress kring prestationskrav – både flickor med svagare socioekonomisk bakgrund som tar stort ansvar för att hjälpa till i hemmet och flickor med högutbildade föräldrar som pressas att prestera både i skolan och i olika fritidsaktiviteter.

Ett förebyggande arbete med psykosocial elevhälsa är något som efterfrågas av alla respondenter. Det skulle innebära ett bättre mående hos eleverna, mindre arbetsbelastning för lärarna samt en bättre arbetsmiljö för både elever och personal.

De [elevhälsan] får en helt annan möjlighet att arbeta förebyggande istället för att komma och släcka bränder på skolan, om man nu använder den bilden.

[rektor Q]

Då kan man ha ett samtal innan det smäller och lugna ner dem. Istället för att det smäller och man ska lugna ner dem efteråt – då blir det inte bara den eleven man ska prata med, utan då ska man plötsligt prata med tre elever och en lärare.

[stödperson H]

Flertalet respondenter framhåller vikten av att grundläggande funktioner inom elevhälsan finns närvarande på heltid för alla elever med behov samt av att kunna arbeta kontinuerligt med hälsofrämjande och förebyggande åtgärder för alla elever.

Kurator, minst en – in med dem i skolan! Alltid en skolsköterska på 100 procent, tänker jag, och att det finns [...] extra stöttning i klassrummet för elever som behöver det.

[lärare M]

I de skolor som har haft möjlighet att initiera ett mer förebyggande elevhälsoarbete anser sig respondenterna se en positiv trend. Flertalet skolor anser sig dock inte kunna erbjuda ett fullgott stöd och tillräcklig tillgång till olika funktioner inom elevhälsan. Det kan bero på brist på personal eller på relevant kompetens, eller på att elevhälsans personal finns tillgänglig på skolan enbart under begränsad tid.

Dessutom uttrycker en majoritet av respondenterna en önskan om ökad samverkan med andra aktörer i samhället. Skolans personal kan ofta tidigt skönja problem rörande elevers psykosociala hälsa och välmående. För att hantera sådana utmaningar krävs dock i många fall samverkan med aktörer utanför skolan, såsom barn- och ungdomspsykiatri (BUP) och vårdcentralen.

Vi i skolan... jag tänker att vi är ganska duktiga på att se och hitta [problem], men sedan måste vi ha kanaler för att fånga upp det som vi själva inte har mandat att fånga upp /.../ Jag tänker att med samverkan skulle vi komma långt, väldigt långt.

[rektor X]

Vi efterfrågar ofta professioner utanför skolan eller utanför vår myndighet. Det är väldigt svårt med den kontakten och den stöttning som kan krävas. Det kan handla om specifika elever där vi känner att vi har testat allt och behöver någon annan form av hjälp och stöttning, och den finns inte och går inte att få.

[lärare L]

Sammanfattningsvis menar respondenterna att elevers psykosociala ohälsa, i dess olika former och uttryck, är en stor utmaning som behöver prioriteras. Ökningar i ojämlikhet, krav, splittrade elevgrupper, kränkningar, hot och våld skapar allt mer otrygghet och stress. En ökande psykosocial ohälsa gör att allt fler elever mår sämre och har svårt att nå kunskapsmålen, vilket medför en högre arbetsbelastning för skolpersonalen. För att få utsatta elever, oavsett bakgrund eller socioekonomisk status, att må bättre, känna trygghet och uppleva mindre stress i skolmiljön efterfrågar respondenterna mer utvecklade funktioner och resurser för elevhälsa och skolpersonal samt en utökad samverkan med andra hälsofrämjande aktörer.

Elevers kunskapsresultat

Kunskapsresultaten i den svenska skolan har under lång tid varit ett fokusområde i den politiska samhällsdebatten. Samtidigt som den senaste PISA-rapporten (Skolverket, 2019) visar på en viss uppgång för elevpopulationen som helhet tenderar skillnaderna mellan låg- och högpresterande elever att öka. Skolan är till stor del en spegling av samhället. Elever har idag allt mer olika socioekonomisk bakgrund och familjeförhållanden. Sådana skillnader påverkar elevers möjligheter att klara skolan.

Respondenterna menar att de ser ett ökande spann mellan olika elevgruppers kunskapsnivåer. Skillnaden syns också allt mer mellan pojkar och flickor. De ökande skillnaderna gör att elevernas behov skiljer sig allt mer åt, och det i sin tur innebär att det tar längre tid för lärarna att planera undervisningen och hjälpa grupper och enskilda individer.

Vi har ju elever som har gått i svensk skola och har goda förutsättningar [...] sedan har vi de som inte har gått i skola överhuvudtaget och så allting däremellan. Det gäller ju för våra lärare att modellera undervisningen och ha flera olika planeringar i samma ämne.

[rektor B]

Pojkarnas låga kunskapsresultat [...] vi kommer inte riktigt fram där, trots stora satsningar på jämställdhetsprojekt och alternativa undervisningsformer. Vi får ändå inte ordning på det, det finns en antipluggkultur bland pojkar.

[rektor Z]

Respondenterna anser att en av de stora utmaningarna är att allt fler elever har svårt med läsförståelsen. Det är svårt för dem att ta sig igenom längre texter och det påverkar kunskapsresultaten i svenska såväl som i andra ämnen. De elever som är svaga i läsförståelse har svårt att läsa koncentrerat under längre stunder och saknar det ordförråd som krävs för att tillgodogöra sig en text. Respondenterna menar att den försämrade läsförmågan syns särskilt tydligt på mellan- och högstadiet.

Vi har tappat i svenskan, vilket gör att [...] barn och unga har svårt att läsa längre texter.

[rektor Å]

Flera respondenter understryker allvaret i att elever i de högre årskurserna inte befinner sig på en tillräckligt hög nivå för att klara av kunskapsmålen. Det gör att det finns ont om tid för insatser som skulle kunna lyfta eleverna till en högre nivå i läsförståelse och samtidigt se till att de följer med i andra ämnen än just svenska.

Respondenterna lyfter fram att elever som inte har svenska som modersmål är en särskilt utsatt grupp. Det gäller inte minst nyanlända, då en senare ingång i den svenska skolan gör det än svårare att klara kunskapskraven. Förutom att lära sig svenska förväntas eleverna klara kunskapsmålen i alla andra ämnen, vilket är svårt eftersom de bygger på att du kan språket och har gått igenom och klarat av alla tidigare årskurser. Respondenterna menar att kunskaperna i svenska blir lidande också av att många av dessa elever sällan använder det svenska språket utanför skolan.

Barnen med ett annat modersmål kanske har det svårt för att de inte pratar svenska hemma, de kanske aldrig pratar svenska på eftermiddagarna eller ser på svensk tv. Är skolan din enda knutpunkt till svenskan försvåras ju din möjlighet att uppnå målen.

[rektor V]

De kanske inte har gått i skolan i sitt hemland. Även om de får studiehandledning så uppstår luckor för att de inte har gått i skolan alls, eller väldigt lite, och för att nivån är för hög. Kanske skulle de inte ens kunna ta till sig utbildningen om den bedrevs på deras hemspråk.

[lärare K]

Respondenterna lyfter ett antal aspekter kring hur man kan förbättra situationen med låga och framförallt mer varierande kunskapsresultat i vissa elevgrupper. På en mer generell nivå framhålls vikten av att i de tidiga årskurserna fokusera mer på grunderna i läsning och matematik, även om andra ämnen tillfälligt nedprioriteras.

Vi måste ställa om skolan. Gör vi pojkarna läsklara tidigt tror jag inte att de sackar efter i de andra ämnena [på sikt]. Läsning är det viktigaste. Grunderna i matte och läsningen är grunden till att de lyckas.

[rektor P]

Flertalet respondenter lyfter också att det skulle underlätta att vara fler utbildade lärare i klassrummet och därtill ha andra utbildade vuxna närvarande. Det skulle kunna ske i form av ett flerlärarsystem, där lärare tillsammans med kompetent stödpersonal skulle kunna fördela ansvar för och nödvändiga insatser till olika elevgrupper och enskilda individer.

Om jag fick välja hur jag skulle organisera [klassrumsundervisningen] så är det genom att ha ett trelärarsystem rakt igenom. Att man är tre lärare på en 40–50-grupp i alla årskurser. Och sedan skulle jag vilja ha två speciallärare och kanske socialpedagog och [...] specialpedagog.

[rektor M]

Flera respondenter uttrycker ett behov av att lärare och ledning i större utsträckning än idag vågar gå utanför traditionella undervisningsformer och tillåta mer praktiska moment för att sätta teorier i ett sammanhang och därmed underlätta inläringen. De vill också tillåta elever att använda sig av mer praktiska metoder i redovisningen av sina kunskaper.

Hur vill du presentera det arbete du gör? För det behöver inte vara på samma sätt som en annan gör. Man kan göra en film, man kan skriva, man kan berätta.

[rektor N]

Att det finns i bakhuvudet att det någonstans ska mätas eller utvärderas gör att man omedvetet eller medvetet förenklar och strukturerar på ett sätt som kanske gör undervisningen onödigt tråkig. Den skulle kunna vara mer levande ... [Eleverna skulle kunna] bidra med något som de är duktiga på.

[lärare H]

Undervisning och bedömning av elever utanför traditionella metoder kan leda till såväl mer inspirerande undervisning som bättre resultat. Flera respondenter menar att dagens betygssystem och mätning av kunskaper kan hämma elevernas lust att lära. Fokus på prov och betyg ökar stressen och minskar glädjen över att lära.

Att elevernas kunskapsnivå har ett allt större spann innebär att lärarna måste tillhandahålla undervisning som är anpassad till en mer diversifierad elevgrupp. Flera respondenter önskar att elever med särskilda undervisningsbehov ska kunna få tillgång till mindre undervisningsgrupper eller så kallad flexgruppsverksamhet. Att elever med behov får extra stöd och kommer bort från det stora klassrumssammanhanget under någon timma om dagen skulle också innebära en lugnare klassrumsmiljö och avlastning för läraren.

Jag skulle vilja ha en undervisningsgrupp som är anpassad för de elever som har det allra svårast. En grupp med fem stycken kanske som sitter avskilt, med stabil personal och ja ... typ särskolemiljö, för de barn som [...] har andra behov.

[lärare B]

På en mer generell nivå framhålls vikten av att i de tidiga årskurserna fokusera mer på grunderna i läsning och matematik [...]

Ytterligare ett behov som lyfts är det av extra språkstöd till de, främst nyanlända, elever som har särskilt svårt att nå kunskapsmålen. Det skulle kunna ges exempelvis i form av särskild (extra) undervisning med stöd av speciallärare/språklärare. Flera respondenter pekar också på behovet av att skapa miljöer i skolan där eleverna får mer naturlig träning i det svenska språket.

Jag tänker att mer tid med speciallärare är fantastiskt. Det de inte har med sig i svenska och matte, att försöka lappa ihop det så att de kommer upp i en nivå där de kan vara med i klassen.

[lärare K]

Vi har ju klasser där det nästan inte finns en svensk med svenskt ursprung och det gör ju att du inte får naturlig träning i det svenska språket.

[kurator D]

Sammanfattningsvis framhåller respondenterna att det görs många insatser för att förbättra kunskapsresultaten och minska skillnaderna mellan olika elevgrupper. Dock återstår stora utmaningar. Ett ökande antal elever uppvisar generellt låga kunskapsresultat, framförallt när det gäller läsförståelse, vilket påverkar resultaten även i andra ämnen. Skillnader i kunskapsresultat mellan flickor och pojkar och mellan elever med olika

socioekonomisk bakgrund är fortsatt stor. En särskilt utsatt grupp är elever med utländsk bakgrund, vilken innefattar både nyanlända och barn som är födda och uppvuxna i Sverige. Sammantaget innebär dessa utmaningar att skolan tvingas ge undervisning och stöd på flera nivåer för att nå alla. Respondenterna pekar på att det saknas resurser som är nödvändiga för att kunna utveckla och förbättra skolan. Brist på legitimerade lärare och kvalificerad stödpersonal gör att många skolledare, lärare och stödpersoner upplever en tung arbetsbelastning och har svårt att ge eleverna god utbildning i en trygg skolmiljö.

Lärares arbetsbelastning

Respondenterna lyfter fram just lärarnas arbetsbelastning som en av de stora utmaningarna i skolan. Dagens elevpopulation uppvisar ett stort spann när det gäller kunskapsnivå. Att ge alla elever undervisning kopplad till deras specifika förutsättningar kräver därför mycket tid för planering och genomförande. Lärarrollen innefattar i dagens skola många olika arbetsuppgifter, varav flera ofta anses ligga utanför den egna kompetensen och/eller det egna ansvarsområdet. Respondenterna påpekar att den tid som lärare har för planering och genomförande av undervisning ofta äts upp av andra åtaganden och aktiviteter. Utbildade lärare utför ofta arbetsuppgifter som annan stödpersonal skulle kunna utföra, vilket ökar stressnivån och minskar den tid som läraren kan ägna åt pedagogiskt arbete.

Vi har vissa klasser som är väldigt spretiga och man hade behövt klonat sig själv gånger fem för att hinna med.

[lärare E]

Tiden finns inte riktigt för att göra allt man vill. Det tycker jag är det allra jobbigaste. Planeringen och själva undervisningen är inte en ganska liten utan en stor del, men det är så mycket annat som ska göras och hinnas med under tiden man är här.

[lärare K]

Vi lägger så mycket arbetsuppgifter på våra pedagoger som äter både tid och kraft, såsom rastverksamhet, luncher, skolskjutsar... Där skulle jag inte vilja ha behörig utbildad personal. Det är för mig resursslöseri.

[rektor Å]

Respondenterna menar att lärare ofta får arbeta mycket med elevers sociala samspel, känslor och konflikter. Det påverkar den tid som kan ägnas åt undervisning och ökar stressen för lärarna.

Man är ju lärare, men det är inte alltid undervisningen som känns som det primära. Det är ju det sociala sammanhanget, att få dem att fungera socialt med varandra och de utmaningar det medför. Och att man ibland känner att man både är mamma, kurator och sjuksköterska. Man är inte bara en lärare som undervisar. Det är mycket annat.

[lärare A]

Respondenterna understryker att föräldrakontakten är viktig, men att den kan ta väldigt mycket tid i anspråk. Utöver dialog med föräldrar kring elevernas skolresultat tillkommer i allt större utsträckning föräldrakontakt relaterad till konflikter och kränkningar.

Föräldrakontakt, möten av olika slag, med både föräldrar och andra instanser. Kräkningsutredningar, där ska ju både skrivas rapporter och ringas till föräldrarna till alla som varit inblandade. Skriva ner vad de har sagt och skicka det vidare.

[lärare B]

En arbetsuppgift som lyfts fram av respondenterna rör elevers allt sämre psykosociala hälsostatus. Arbetet är oftast åtgärdande snarare än förebyggande. Eftersom utmaningar relaterade till psykosocial ohälsa oftast är individbaserade, och belagda med sekretess, kan ett ärende kring en enskild elev bli mycket omfattande och tidskrävande. Även konflikter, kränkningar och våld kan innebära en mycket stor arbetsbelastning för lärare. Respondenterna pekar här på behovet av att öka stödet till lärarna i form av kompetent stödpersonal.

Avlasta lärarna... Jag skulle vilja ha en socialpedagog som arbetar mer med konflikter.

[rektor K]

Eftersom vi jobbar så pass strukturerat som vi gör med elevhälsoarbetet så har man ju mycket extramöten och blir uppbokad på mycket extra. Mycket handlingsplaner. Mycket extra möten med andra myndigheter. Socialtjänst och BUP.

[rektor N]

Respondenterna pekar också på att både praktiska och administrativa arbetsuppgifter upptar mycket av lärarnas arbetstid. De praktiska uppgifterna kan exempelvis vara att följa elever till skolskjutsen, agera rastvakt på skolgården eller hjälpa till med klädombyte. De administrativa inkluderar sjukanmälan, närvarokontroll, dokumentationsuppföljning och bokningar av olika slag. Respondenterna menar att de här typerna av arbetsuppgifter skulle kunna utföras av stödpersonal, vilket skulle möjliggöra för lärarna att fokusera mer på pedagogiska arbetet.

Flertalet respondenter är positiva till stöd i form av lärarassistenter som underlättar lärarnas dagliga arbete. Det stöd som främst efterfrågas gäller de praktiska respektive administrativa kringuppgifter som tar mycket av lärarnas tid.

Jag tänker lärarassistenter, man hör ju en del om det. Jag skulle vara jätteglad över att få släppa lite pappersarbete till någon [...], för det tar så mycket tid.

[lärare K]

Vi har väldigt mycket tankar om [...] rast-aktiviteter, för att skapa mer utrymme att förbereda för och göra efterarbetet efter lektioner. Vi har en plan tillsammans med fritidspedagogerna för hur man kan jobba som team med rastverksamhet, för att samma vuxna ska vara ute samma tid och se samma barn.

[rektor E]

En stödresurs kan användas också för att dela upp eleverna i grupper och därmed kunna stödja elever med olika kunskapsbehov på olika sätt. Läraren kan på så sätt få möjlighet att arbeta extra med de elever som behöver mest stöd.

Ofta är det så att de elever som behöver en assistent ofta behöver extra lärarstöd. Ibland kanske man behöver titta på om läraren kan vara mer med dem, och då skulle klassresursen kunna vara den som är i klassrummet [efter att läraren] startat upp lektionen.

[lärare L]

Respondenterna menar att ett mer pedagogiskt inriktat stöd i form av exempelvis en lärarassistent kräver att stödpersonen har grundläggande kunskaper nog för de arbetsgifter som ska utföras. Extra resurser utan grundläggande kunskaper innebär ofta att samordning av arbetet och stöd till den extra resursen blir arbetsuppgifter som läggs på läraren. I praktiken kan det innebära att lärare blir en form av arbetsledare, vilket bidrar ytterligare till deras redan höga arbetsbelastning.

Det blir ju ett pussel allting [...] Det är nog lärares största utmaning, tror jag, [...] att man är arbetsledare. Det är ju inte bara att ha det i huvudet [...] man planerar och gör och man vill, man är en fixare liksom.

[rektor M]

En utmaning som knyter an till lärarnas arbetssituation är bristen på ändamålsenliga lokaler. Många respondenter beskriver en trångboddhet då skolans lokaler inte är byggda för de relevanta och pedagogiska behov som finns idag. Det begränsar effekten av de insatser som görs för att uppnå en tryggare och lugnare studiemiljö, med effekter på såväl elever som personal. Ett ökande antal elever med särskilda behov drabbas extra hårt av att skolorna inte kan erbjuda dem en anpassad arbetsmiljö.

Det är en ganska gammal skola, den är inte riktigt anpassad för det relevanta vi har, så vi har till och med fått tömma våra pappersförråd och plocka ner hyllorna för att knö in bord.

[lärare C]

Vi har ökat med 110 elever i samma lokaler. Det gör att luften i systemet [...] är borta. Trångboddheten skapar svårigheter för elever, speciellt för de som befinner sig inom autismspektrumet.

[rektor N]

Vi sätter så många barn på så liten yta. Som kurator har jag inte haft ett eget rum utan lånat skolsköterskans.

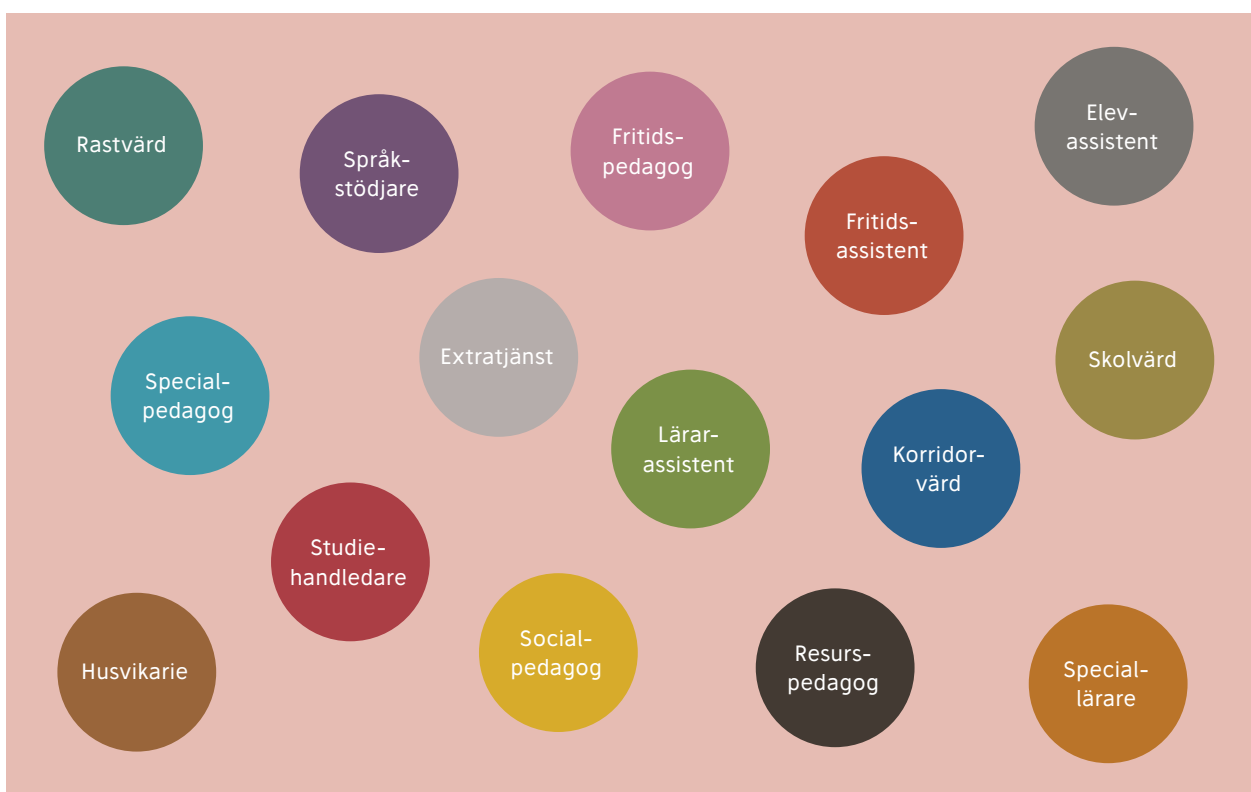
[kurator B]

Sammanfattningsvis framträder ett tydligt behov av att lärarna avlastas i större utsträckning för att de ska kunna planera och bedriva undervisning som är utvecklande för alla elever. Det efterfrågas ökade personresurser för stöd i psykosociala frågor såväl som ett pedagogiskt resurstöd och stöd med både praktiska och administrativa uppgifter. Samtidigt måste dessa stödfunktioner organiseras på ett sätt som inte ytterligare belastar lärarnas möjligheter att fokusera på det pedagogiska arbetet. Stöd för att minska lärarnas arbetsbelastning är följaktligen inte enbart en ekonomisk resursfråga, den handlar också om organisering, samordning och samverkan.

Olika stödfunktioners roll

Det är skollagen som styr utbildningsområdet och läroplaner som föreskriver vad eleverna ska lära sig i skolan. Enligt 1 kap. 4 § skollagen (2010:800) ska utbildningen främja alla elevers utveckling och lärande, och hänsyn ska tas till elevers olika behov och förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. Kommunen är huvudman för skolan. Det pedagogiska arbetet leds och samordnas av en rektor, som också beslutar om sin enhets organisation och ansvarar för att fördela enhetens resurser efter elevernas förutsättningar och behov.

I dagens allt mer diversifierade samhälle blir skolans uppdrag mer komplext. Att organisera och utveckla en trygg skolmiljö där alla elever ges förutsättningar anpassade efter deras egna behov är därmed en utmanande uppgift. Som synes i tidigare avsnitt pekar respondenterna på ett flertal mer eller mindre integrerade utmaningar i dagens skola. I relation till

Figur 1. De 15 olika former av stödfunktioner som diskuteras av respondenterna.

dem kan man identifiera ett antal stödfunktioner med olika benämningar, uppgifter och anställningsformer som rektorerna i de båda kommunerna, utifrån lokala behov och resurser, har infört i varierande grad för att underlätta och förbättra skolsituationen för elever och lärare. Respondenterna diskuterar i huvudsak 15 olika stödfunktioner, vilka presenteras i figuren ovan.

Alla stödfunktioner finns inte på alla skolor och där de finns kan de se olika ut vad gäller exempelvis ansvar, arbetsbeskrivning, kompetenskrav och anställningsform. De inkluderar allt från mer etablerade yrkeskategorier till nyare former av stödfunktioner. Nedan diskuteras de olika funktionerna i relation till de utmaningar som redovisats i tidigare avsnitt.

Stöd för förbättrad psykosocial hälsa

Enligt skollagen ska alla elever i grundskolan ha tillgång till en elevhälsfunktion som omfattar medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. För det ska skolan ha tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoses. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande.

I arbetet mot elevers psykosociala ohälsa använder sig skolorna i studien främst av etablerade yrkeskategorier som kuratorer, skolsköterskor och social-

pedagoger. Kuratorerna har samtal med eleverna och är nyckelpersoner i det förebyggande och hälsofrämjande arbetet på skolorna. Skolsköterskorna genomför hälsokontroller och vaccineringar. Socialpedagogerna ger generellt sett stöd till elever och lärare i sociala frågor, men arbetsuppgifterna varierar från att arbeta med kränkingsärenden till att ansvara för raster och uppehållsrum.

Förutom dessa etablerade yrkeskategorier har vissa skolor anställt ytterligare stödresurser som arbetar med elevers mående och psykosociala hälsa, exempelvis elevassistenter, fritidsassistenter, fritidspedagoger, rastvärdar, korridorvärdar, skolvärdar och lärarassistenter. Arbetsuppgifterna för dessa stödresurser varierar men kan exempelvis innefatta konfliktlösning, att bidra till pedagogiska raster, att fånga upp utsatta elever, att stödja elever med någon form av neuropsykiatrisk funktionsnedsättning och att vara en trygg person.

Respondenterna pekar på brister i både resurstillgång och samordning när det gäller stödet för psykosocial hälsa. Bortsett från de mer etablerade yrkeskategorierna besätts stödfunktionerna mestadels av yngre personal utan relevant eftergymnasial utbildning, och särskilt komplexa frågor kring psykosocial hälsa, stress, kränkningar och våld kräver utbildad personal. Många respondenter efterfrågar också mer resurser i form av exempelvis socialpedagoger som arbetar tillsammans med lärarna.

Stöd för att minska lärares arbetsbelastning

I skolorna finns etablerade funktioner för att avlasta lärare i olika arbetsmoment. Det främsta exemplet på det är fritidspedagoger som arbetar med eleverna under raster, luncher och särskilda aktiviteter. De kan också undervisa i vissa ämnen i de lägre årskurserna.

Exempel på mindre etablerade funktioner är lärarassistent, husvikarie, elevassistent och resurspedagog. Dessa tjänster bidrar med stöd i form av exempelvis närvarokontroll och ordningsstöd i klasserna. Även om utgångspunkten är att denna typ av stödpersoner ska utföra praktiska och administrativa uppgifter verkar det ofta uppkomma situationer då de utför mer pedagogiskt orienterat arbete. Exempelvis kan det innebära att ta hand om elever som inte klarar av klassrums-situationen eller behöver extra stöd för att klara sina skolutgångar.

Stöd för förbättrade kunskapsresultat

Enligt Skolverket är endast den som har lärarlegitimation behörig att undervisa och betygsätta elever. Om en legitimerad lärare inte finns att tillgå, eller om det finns andra särskilda skäl med hänsyn till eleverna, får en annan lärare bedriva undervisning. En sådan lärare ska vara lämplig att bedriva undervisningen och i så stor utsträckning som möjligt ha en utbildning som motsvarar den som är behörighetsgivande. En person som inte har lärarlegitimation får bedriva undervisning under högst ett år i sänder. Vissa undantag finns, exempelvis för modersmålsundervisning samt för vissa speciallärare, specialpedagoger och lärare anställda i exempelvis grundsärskolan.

Flertalet respondenter uppger att lärarnas arbetsbelastning är alltför hög, vilket gör att lärarna inte hinner med att ge det pedagogiska stöd som allt fler elever behöver för att uppnå kunskapsmålen. Respondenterna menar att den ökande lärarbristen, med färre legitimerade lärare på skolorna, kommer att göra den redan höga arbetsbelastningen ohållbar. De lärare som är behöriga och har lärarlegitimation kommer att behöva spendera mer tid på planering, undervisning, uppföljning och betygsättning, vilket gör att andra måste assistera med mer praktiska och administrativa uppgifter.

Såklart önskar jag att det inte hade blivit den brist på lärare som det kommer att bli. Det kommer att resultera i [...] att man måste skapa [avlastning] för lärarna, det kommer det ju att göra.

[rektor K]

För att minska arbetsbelastningen på lärarna finns ett antal mer etablerade stödfunktioner såsom studiehandledare, specialpedagog och speciallärare. Studiehandledare arbetar språkstödande. Specialpedagoger utreder och kartlägger särskilda behov hos eleverna samt utvecklar det pedagogiska arbetet. Speciallärare undervisar och arbetar med specifika pedagogiska insatser mot individer eller grupper.

Skolorna i studien har under senare tid också anställt annan stödpersonal för att förbättra elevernas kunskapsresultat. Exempel på sådana funktioner är lärarassistent, elevassistent, fritidsassistent, resurspedagog och husvikarie. Deras arbetsuppgifter är varierande, men innefattar exempelvis undervisning och stöd till enskilda elever och mindre grupper samt att uppmuntra och stötta eleverna rent allmänt. Samtidigt som respondenterna framhåller behovet av mer stöd för lärare i en allt mer diversifierad elevpopulation framträder en komplexitet gällande vilka former av stöd som behövs och hur de ska implementeras i skolan.

Skulle jag fråga mina lärare idag vad de vill bli avlastade med skulle det nog se väldigt olika ut. Vad vill vi som lärare kunna lämna ifrån oss?

[rektor E]

Att gå in och ta över några delar som lärare gör idag...? Det kan naturligtvis bero på att vi inte riktigt har sett det ännu, att vi inte riktigt förstår hur man ska kunna ta över arbetsuppgifter. Att vi inte har varit tvungna att se det...

[rektor J]

Den organisatoriska utmaningen med stödfunktioner

Lärarassistenten är en av de stödfunktioner som kommit att diskuteras flitigast i debatten om att avlasta lärare i deras arbete. Under 2019 infördes ett statsbidrag för att kommunerna skulle kunna anställa fler lärarassistenter i skolan. Enligt Skolverket ska lärarassistenter anställas som stöd för att ge lärare ökade möjligheter att fokusera på undervisningen. I riktlinjerna sägs också att titeln lärarassistent inte är ett krav för att man ska kunna söka statsbidraget. Även personer med andra titlar kan anställas för arbetsuppgifter som avlastar lärarna.

Rektorerna lyfter att många av de stödfunktioner som har inrättats på senare tid medför en administrativ, organisatorisk och ekonomisk utmaning. På grund av att riktade medel endast kan nyttjas under en viss

tid besätts flera av de nya funktionerna med hjälp av projekt- och visstidsanställningar. Att denna form av insatser saknar kontinuitet gör att de inte blir en naturligt integrerad del av skolans arbete. Insatser i projektform innebär också en minskad anställningstrygghet och sämre möjligheter till vidareutbildning. Enligt flertalet respondenter saknas dessutom ofta en tydlig arbetsfördelning mellan lärare och olika stödfunktioner, vilket medför otydlighet och osäkerhet i arbetsuppgifter, roller och ansvar.

Jag tycker att det är lite luddigt med gränserna [...] för vi har ju många olika personer som gör liknande saker. Det är inte specifikt renodlat vad de gör [...] vi är inte så bra på att renodla tjänster för olika personer och uppdrag och det behöver man göra.

[rektor J]

Vi är inte någon etablerad yrkesgrupp inom skolvärlden [...] det blir väldigt luddigt vad vi gör, det blir en tolkning för vardera individ. En daglig utmaning blir att sälla i det här och alla situationer vi möter.

[stödperson I]

Att många av dessa mindre etablerade stödfunktioner besätts med hjälp av tillfälliga anställningar förklarar respondenterna även med att behovet av dem kan förändras över tid, då det kan vara kopplat till vissa elever och deras specifika behov.

I tider av ekonomisk åtstramning minskar i första hand omfattningen av just stödfunktioner. Samtidigt menar flertalet respondenter att kommande lärarbrist och ekonomiska åtstramningar gör att skolan behöver struktureras på ett sådant sätt att lärarna kan fokusera på sitt pedagogiska uppdrag. De allra flesta uttrycker en önskan om att de som arbetar i olika stödfunktioner har någon form av grundläggande eftergymnasial utbildning relevant för arbetsuppgifterna, vilket sällan är fallet idag. Det anses också eftersträvansvärt att en sådan utbildning ska vara möjlig att tillgodoräkna sig, eller på andra sätt ses som meriterande, för den som önskar gå vidare med en yrkeskarriär inom skolan.

Flera respondenter har ännu ingen vidare erfarenhet av lärarassistentens funktion. Det uppges ha flera olika anledningar. Bland annat att det är oklart vilken roll och vilket ansvar en lärarassistent bör ha – otydliga arbetsbeskrivningar och oklar placering i organisationen är kritiska aspekter som flera respondenter tar upp. En relaterad aspekt är anställningsformen. Anställningar under en begränsad tid övergår inte sällan, på grund av regeln om anställningsskydd (LAS), i tillsvidareanställningar. Flera respondenter menar att det är en utmaning då skolan får tillsvidareanställd personal som inte uppfyller gällande utbildningskrav och behov.

[...] kommande lärarbrist och ekonomiska åtstramningar gör att skolan behöver struktureras på ett sådant sätt att lärarna kan fokusera på sitt pedagogiska uppdrag.

Jag ser folk som bara halkar in i rollen [...] och sedan blir den personen fast. Och det kanske inte ens är den personen man önskar anställa fast. Det bästa hade vari om vi hade möjlighet att fastanställa [direkt], då hade vi kunnat få bra sökanden.

[rektor O]

Flera respondenter uppger dock att anställningen som lärarassistent, eller någon annan typ av stödperson, är positiv för arbetstagarna. För många har en visstidsanställning inom skolan varit en ingång till att utbilda sig inom läraryrket.

Vi hade tre förra året som började läsa till lärare, som hade varit vikarier och assistenter och efter två år känt att det vill bli lärare. Och det är ju killar och tjejer som är mellan 23 och 30. Det är kul att det känns bra och jag tror att de har mycket lättare att gå igenom en sådan utbildning när de har något att relatera till.

[rektor M]

Jag jobbade inom hemtjänsten ett tag. När jag slutade där fick jag praktik på en förskola, och det tyckte jag var jättekul. Jag började egentligen utbilda mig till socionom, men det var inte min grej och då tänkte jag att skolan var kul.

[lärare A]

Min tränare var rektor på en skola och behövde en elevassistent. Jag kände att det var något jag ville jobba med, att jobba med unga.

[stödperson I]

Jag hade en kille [elev] som var jättesvår. Han [stödperson] tyckte att det var jättetufft, men lärarna kunde inte gå in [och hjälpa till] för eleven nöjde sig bara med den här killen. Periodvis var det väldigt tufft, men han trivdes bra och ska börja plugga till lärare nu.

[kurator A]

Sammanfattningsvis verkar utveckling av kompetens och resurser vara nödvändig för att förbättra situationen i dagens skola. Medan vissa stödfunktioners roll är förhållandevis tydlig tenderar flertalet mindre etablerade funktioner att ha en mer otydlig roll. Många stödfunktioner implementeras också i projektform under en viss tid, vilket kan påverka kontinuiteten och samverkansmöjligheterna. Att ett flertal funktioner besätts av personer utan eftergymnasial utbildning gör det också svårt för arbetsgivaren att avgöra vilket stöd personen kan ge, och att anställningarna är tillfälliga innebär att det saknas tydliga möjligheter till kompetensutveckling, vidareutbildning och karriär. Det är också svårt att motivera fortsatt anställning av personal som inte har någon eftergymnasial utbildning. Relevanta utbildningar kopplade till specifika yrkeskategorier ökar möjligheten att söka och anställa rätt person från början.

På ett övergripande såväl som lokalt plan behövs en mer genomgående och strukturerad analys av de olika stödfunktionernas roll och av vilka kompetenser som behövs i skolan. Det skulle innebära en utveckling bort från stödfunktioner, mot mer tydliga yrkesprofessioner.

SLUTSATSER

Studien pekar på att elevers psykosociala hälsa, elevers kunskapsresultat och lärares arbetsbelastning är viktiga integrerade utmaningar som bör prioriteras. För det efterfrågas utveckling av såväl etablerade som nyare stödfunktioner. I relation till de utmaningar som beskrivs av respondenterna kan dessa stödfunktioner inledningsvis kategoriseras enligt följande:

- **Stöd för förbättrad psykosocial hälsa**, med både preventivt hälsofrämjande arbete och mer direkt arbete gällande problem med kränkningar, konflikter och otrygghet bland elever. Sådana problem är komplexa och kräver oftast personal med relevant kompetens, såsom socialpedagoger och socionomer. Vissa frågor kan också utföras av personal med mindre omfattande men ändå relevant eftergymnasial utbildning.
- **Socialt/praktiskt stöd** i form av personal som exempelvis assisterar elever på raster, i omklädningsrum och i matsalen, hämtar och lämnar vid skolskjutsar samt ställer i ordning klassrum. För denna typ av arbetsuppgifter krävs vanligen ingen eftergymnasial utbildning. Uppgifter relaterade till elevers sociala samspel och stöd till elever med särskilda behov kräver dock ofta viss relevant eftergymnasial utbildning.
- **Administrativt/pedagogiskt stöd**. Det administrativa stödet kan utgöras av exempelvis arbete med närvarokontroll eller hjälp med datorer och annat material. För sådana uppgifter krävs oftast ingen eftergymnasial utbildning, men de passar utmärkt för den resurs som ändå finns på plats i klassrummet och är känd för föräldrar. Det mer pedagogiska stödet kan innebära hjälp att hålla igång en lektion medan läraren fokuserar på en grupp eller individ som behöver mer stöd. Det kan också vara att gå in som vikarie i en klass eller assistera läraren med undervisningsstöd i klassen eller till en enskild elev eller grupp. För sådant mer pedagogiskt stöd krävs viss relevant eftergymnasial utbildning. För elever med större behov av stöd krävs dessutom avancerad utbildning, till exempelvis specialpedagog.

Stöd för förbättrad psykosocial hälsa

Respondenterna i studien är överens om att en av skolans stora och växande utmaningar är elevers psykosociala ohälsa. Ökad ojämlikhet, splittrade elevgrupper och kränkningar skapar en otrygghet och stress som gör psykosocial ohälsa till ett allt mer utbrett problem och ger upphov till ett ökat behov av olika kompetenser och stöd inom skolan. För att få alla elever, oavsett bakgrund eller socioekonomisk status, att må bättre, känna trygghet och uppleva mindre stress i skolmiljön efterfrågar respondenterna mer förebyggande och hälsofrämjande arbete.

Alla skolor önskar en god grundbemanning inom elevhälsan samt att det finns möjlighet till utökade resurser baserade på enskilda skolors behov. Bemanningen i elevhälsan bör bestå av olika kompetenser – inte bara etablerade funktioner såsom skolsköterska och kurator, utan även exempelvis socialpedagoger. Den akademiska utbildning som socialpedagoger har skulle göra dem lämpliga att arbeta med såväl krisarbete som hälsofrämjande insatser och trygghetsskapande. I samverkan med lärare kan socialpedagoger även arbeta med frånvaroutredningar, konfliktlösning och kränkningsanmälningar samt därtill relaterad föräldrakontakt.

Elevhälsan behöver också ett utökat och förbättrat samarbete med andra samhällsaktörer, såsom socialtjänst, vårdcentraler och barn- och ungdomspsykiatri, för att skapa synergieffekter i stödet kring eleven. Främst handlar det om att samordna insatser så att de blir resurseffektiva och ger elever stöd av den instans som är specialiserad på just den problematik som ligger bakom ohälsan hos den enskilda eleven.

För att möta utmaningen kring ökande psykosocial ohälsa behövs en förbättrad grundbemanning inom elevhälsan så att alla elever har tillgång till skolsköterska och kurator. Därtill kan formellt utbildade stödfunktioner, såsom special- och socialpedagoger, arbeta med lärare och elevhälsa i hälsofrämjande insatser.

Även mindre etablerade stödfunktioner som arbetar med elevers psykosociala hälsa bör rymma personal som har en för arbetsuppgiften grundläggande relevant eftergymnasial utbildning. Sådana stödfunktioner kan därmed bli mer integrerade och tydliga i skolans verk-

samhet och på ett bättre sätt hjälpa elever samt minska arbetsbelastningen på lärare och elevhälsa.

Socialt/praktiskt stöd till lärare

Som synes ovan kan ett preventivt hälsofrämjande arbete, och direkt stöd i olika former av konflikter och psykosociala problem, underlätta lärares arbetssituation och förbättra studiemiljön för eleverna.

Respondenterna pekar också på ett behov av stödfunktioner som underlättar lärares sociala och praktiska arbetsbörda. En på vissa skolor redan etablerad stödfunktion är fritidspedagogen, som ofta arbetar i lag tillsammans med lärare. Fritidspedagoger har en examen från grundläraarprogrammet med inriktning mot arbete i fritidshem. Deras främsta uppgift är att planera och sköta rast- och fritidsverksamheten. Fritidspedagoger kan också undervisa i bild, idrott och hälsa eller musik till och med årskurs 6. En utbildad fritidspedagog kan stödja läraren praktiskt och socialt såväl som pedagogiskt.

På många skolor finns också mindre etablerade stödfunktioner, oftast i form av en klassresurs och/eller en person med fokus på en särskild elev. Benämningen på denna typ av enklare, mer sociala/praktiska stödfunktioner kan vara exempelvis rastvärd, elevassistent eller skolvärd. Arbetsuppgifterna kan utöver att vara ett stöd för en enskild individ eller mindre grupp samt att vara en trygg person i klassrummet, ett hjälp-jag, också

innefatta att stödja läraren med mer praktiska uppgifter som exempelvis att iordningställa/städa klassrum, vara rastvakt, hjälpa elever inför idrott och äta tillsammans med eleverna i matsalen. Dessa stödfunktioner kan ofta besättas med hjälp av visstidsanställningar av personal utan eftergymnasial utbildning.

Att ha enklare funktioner för socialt och praktiskt stöd till lärare kan vara en god resurstillgång för skolan. Arbetet kan passa exempelvis yngre personer då man inte behöver någon specifik eftergymnasial utbildning, och anställningen kan vara tidsbegränsad. Flera respondenter pekar dock på att de mindre etablerade stödfunktionerna ofta även stödjer läraren i arbetet med att hjälpa elever med särskilda behov. Det är problematiskt då flertalet av de anställda i dessa funktioner saknar grundläggande utbildning och kunskaper om exempelvis neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, konflikthantering och samtalsmetodik. Dessutom är de mindre etablerade funktionerna oftast implementerade i projekt-/visstidsform, vilket gör att det kan saknas kontinuitet i arbetet med eleverna. Idag finns det inte heller någon etablerad utbildningsmöjlighet för de, oftast yngre, som jobbar inom dessa stödfunktioner.

Administrativt/ pedagogiskt stöd till lärare

Vad gäller mer organiserat pedagogiskt stöd till lärare finns flera etablerade stödfunktioner. Förutom fritidspedagogen som nämns ovan kan stödet ges av exempel-

vis specialpedagog eller speciallärare. Specialpedagogen är lärare i grunden, men har vidareutbildats med fördjupade kunskaper om förhållanden och faktorer för att kunna skapa och samordna åtgärdsprogram för elever i behov av speciellt pedagogiskt stöd. Specialpedagogen kan också handleda lärare i deras pedagogiska arbete och verka som rådgivare i pedagogiska frågor. Även specialläraren är utbildad lärare, med vidareutbildning. Till skillnad från specialpedagogen, som fokuserar mer på stöd till läraren, jobbar specialläraren oftast mer direkt med elever i form av exempelvis gruppstödande inlärningsverksamhet och specialundervisning. Även om dessa typer av etablerade stödfunktioner finns på många skolor hävdar flera respondenter att stödet ofta inte är tillräckligt och önskar mer organiserat stöd från specialpedagog/speciallärare i både tid och rum.

Läraryrskris och hög arbetsbelastning innebär att man behöver satsa på arbetsmiljön för att kunna behålla lärare såväl som rekrytera nya. Lärarassistent är en nyare och mindre etablerad stödfunktion som implementeras i allt fler skolor med syfte att avlasta lärare och ge dem en bättre arbetsmiljö. Sedan 2019 ges statsbidrag för att kommuner ska kunna anställa fler lärarassistenter i skolan, enligt Skolverket för att ge lärare ökade möjligheter att fokusera på sitt pedagogiska kärnuppdrag. Då de lokala förutsättningarna ser olika ut är det till stor del upp till rektorerna att avgöra hur lärare ska avlastas på bästa sätt så att de får mer tid för undervisning och därtill relaterade uppgifter. Skolverket identifierar sex förhållandevis breda områden med arbetsuppgifter som en lärarassistent kan utföra för att underlätta lärares arbetssituation. Dessa innefattar:

- trygghet och studiero
- praktiskt arbete i anslutning till undervisningen
- förbrukningsmaterial och läromedel
- IT-relaterade frågor
- mentorskap
- extra anpassningar och särskilt stöd.

Enligt flertalet respondenter är tanken med lärarassistenter god och välbehövlig. Många menar dock att anställning av assistenter innebär utmaningar, mycket på grund av att arbetsområdena är disparata. Vissa uppgifter av enklare karaktär kräver inte någon speciell utbildning, medan andra borde kräva någon form av grundläggande eftergymnasial utbildning.

En assistent som arbetar nära lärare, ofta i klassrummet, kan bidra med mycket administrativt stöd. I rollen synes dock även ingå mer pedagogiska arbetsuppgifter, såsom att hålla igång lektionen om läraren behöver ge stöd till enskilda elever eller mindre grupper. I vissa fall kan lärarassistenten själv ta hand om elever som behöver mer stöd eller ökad studiero. Lärarassistenter kan också gå in som vikarier när lärare är borta. Dessa arbetsuppgifter skulle fungera väl om lärarassistenter hade relevant grundläggande utbildning för sådana uppgifter.

En problematisk aspekt är att det statliga bidraget för lärarassistenter är tidsbundet, vilket innebär att flertalet tjänster som inrättas är tidsbegränsade. Det kan inverka negativt på möjligheten till kontinuitet och integration av tjänster i ordinarie verksamhet.

Ytterligare en relaterad aspekt är att många respondenter efterfrågar en mer tydlig utbildning och karriärväg för lärarassistenter. Lärarassistenten skulle kunna vara en organiserad yrkesgrupp inom skolan, men för det krävs mer tydliga arbetsbeskrivningar och utbildningskrav. Flera respondenter pekar på att en tydlig utbildnings- och karriärväg för lärarassistenter skulle kunna vara ett sätt att etablera en formellt organiserad stödfunktion och samtidigt öka rekryteringsbasen för lärarstudenter.

SLUTDISKUSSION

Denna studie har genomförts tillsammans med kommunala grundskolor i Uddevalla och Sotenäs kommuner. Genom intervjuer med rektorer, lärare och stödpersonal har den syftat till att identifiera och kartlägga skolans utmaningar och behov, och därtill initiera diskussioner om samverkansstrategier, kompetensförsörjning och utbildningsinsatser i framtidens skola. Även om förutsättningar och behov skiljer sig åt mellan skolorna framträder vissa övergripande drag.

Den psykosociala ohälsan synes öka bland många elever. Problemet tar sig olika uttryck och har olika orsaker, men oavsett måste det prioriteras för att öka elevernas välmående och trygghet i skolan, och därmed öka deras kunskapsinhämtning och minska lärarnas arbetsbelastning. För fler hälsofrämjande åtgärder och mindre psykosocial ohälsa behövs resurser, nytänkande och samverkan såväl som nya kompetenser.

Förutom generella utmaningar kring elevers kunskapsresultat syns allt mer framträdande skillnader mellan pojkar och flickor såväl som mellan grupper och individer med olika socioekonomisk bakgrund. En särskilt utsatt grupp är elever med utländsk bakgrund, oavsett om de är nyanlända eller födda och uppvuxna i Sverige. En mer differentierad elevpopulation kräver mer resurser för att tillgodose alla elevers rätt att uppnå kunskapsmålen. Framförallt behövs nya kompetenser och undervisningsformer.

Relaterat till ovanstående upplever många lärare en alltför hög arbetsbelastning, med många kringuppgifter som inte är direkt kopplade till undervisningen. För att minska lärarnas arbetsbelastning behövs stödfunktioner som innefattar såväl enklare som mer avancerade uppgifter. Det kräver resurser, organisationsintegrering, ledning och samordning. Denna typ av tjänster behöver också vara inrättade på ett sådant sätt att det attraherar stödpersonal och möjliggör relevant utbildning och karriärmöjligheter inom skolan.

Fördelning och effektivisering av resurser

Det finns ett tydligt behov av stödpersonal i relation till skolans utmaningar, men det är oklart på vilka sätt och med vilken kompetens det kan införas.

Flera, framförallt mindre etablerade, stödfunktioner tenderar att överlappa varandra och/eller sakna tydliga arbetsbeskrivningar med därtill kopplade kompetenskrav. Flertalet av dessa stödfunktioner är också tidsbegränsade och beroende av statliga bidrag, vilket ofta innebär att det saknas kontinuitet i stödet samt en naturlig integrering i skolmiljön. Sådan otydlighet i arbetsbeskrivning och brist på kontinuitet skapar en osäkerhet både för de som arbetar i olika stödfunktioner och för skolans ordinarie personal. För att öka effektiviteten och nyttan av stödfunktioner behövs därför en organisation med struktur, samordning och ledning som tydliggör roller och arbetsbeskrivningar och därtill kopplade kompetens-/utbildningskrav. Det skulle också öppna för möjligheter att utveckla en karriär inom skolan.

Ett förslag är att renodla stödfunktionerna i yrkeskategorier med tydliga arbetsbeskrivningar, kompetenskrav och relevant utbildning för att skapa kontinuitet och ökad kompetensutveckling. En fördelning av roller och uppgifter enligt nedan skulle kunna effektivisera skolans arbete.

- Befintliga stödfunktioner med tillämplig utbildningsgång bör stärkas och integreras för att kontinuerligt stödja skolan i olika utmaningar. **Exempel:** socialpedagog, fritidspedagog, specialpedagog.
- Stödfunktioner av enklare social/praktisk karaktär bör renodlas för att tillåta tillfälliga anställningar utan krav på särskild utbildning eller erfarenhet. **Exempel:** elevassistent, fritidsassistent, skolvärd.
- Nyare former av stödfunktioner med tydliga roller och arbetsuppgifter bör utvecklas, etableras och integreras i skolorganisationen. Varje stödfunktion bör ha utbildningskrav relaterade till den specifika inriktningen, som skulle kunna vara av exempelvis mer hälsofrämjande eller mer pedagogisk karaktär. Beroende på inriktning, utbildningskrav och organisationens behov skulle såväl fast som tidsbestämd anställning kunna nyttjas. **Exempel:** lärarassistent, socionomassistent.

Genom att renodla stödfunktionerna kan man utveckla relevanta utbildningsvägar där sådana hade varit fördelaktiga.

Utbildningsinitiativ och kompetensutveckling

Mer tillfälliga tjänster med enklare arbetsuppgifter och utan krav på eftergymnasial utbildning bör fortsatt kunna inrättas vid behov. Sådana tjänster kan förhoppningsvis också ge arbetstagaren erfarenhet, insikter och intresse för att studera vidare och arbeta i en mer etablerad tjänst inom skolan.

Genom att renodla stödfunktionerna kan man utveckla relevanta utbildningsvägar där sådana hade varit fördelaktiga. Ett förslag är att i samarbete mellan kommun och högskola inrätta en formell kortare högskoleutbildning för lärarassistenter (och kanske också för socionomassistenter). Det skulle kunna vara ett första steg som utkristalliserar en yrkeskategori som lärarassistent och möjliggör påbyggnad och vidareutbildning i läraryrket. Skolan skulle då ha yrkeskategorier med en karriärstege enligt följande:

**lärarassistent → lärare →
förstelärare/speciallärare/specialpedagog → rektor**

Ett kortare program på 90 hp (1,5 års studier) skulle kunna rymma gemensamma grundkurser relevanta för arbete inom skolan och därtill kurser med olika inriktningar. Exempelvis skulle en utbildning till lärar-

assistent kunna innehålla kurser i pedagogik, didaktik och ämne. På liknande sätt skulle man kunna utveckla en utbildning till socionomassistent med baskurser inom sociologi, psykologi och krishantering. Sådana utbildningar bör vara utformade så att de kan tillgodoräknas för den som önskar studera vidare till lärare eller socionom.

Genom att utveckla ändamålsenliga utbildningar skulle man:

- tillgodose elevers behov av att vara trygga och utvecklas i skolan
- avlasta behöriga lärare så att de kan fokusera på det pedagogiska arbetet
- inrätta yrkeskategorier såsom lärarassistent och socionomassistent med tydliga kompetenskrav och arbetsuppgifter
- utveckla en tydligare karriärstege inom skolans verksamhet
- möjliggöra tillsvidareanställning av lärarassistenter med rätt kompetens
- på kortare sikt hantera delar av lärarbristen och på längre sikt förbättra läraryrkets arbetsmiljö, status och attraktivitet.

REFERENSER

Skolverket, 2018a. *Anställda med lärarlegitimation med behörighet i ämne läsåret 2017/18*. Tillgänglig: https://siris.skolverket.se/siris/sitevision_doc.getFile?p_id=539706 [hämtad 10 sep 2019].

Skolverket, 2018b. *Grundskolan – Personalstatistik med behörighet – per ämne och kategori* (Sotenäs kommun). Tillgänglig: https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=personal_amne2&p_flik=G&p_verksform=11&p_hman=&p_niva=S&p_amne=&P_VERKSAMHETSAR=2018&P_KOMMUNKOD=1427&P_LANKOD=14&p_skolkod=&p_hmankod=1 [hämtad 7 jan 2020].

Skolverket, 2018c. *Grundskolan – Personalstatistik med behörighet – per ämne och kategori* (Uddevalla kommun). Tillgänglig: https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=personal_amne2&p_flik=G&p_verksform=11&p_hman=&p_niva=S&p_amne=&P_VERKSAMHETSAR=2018&P_KOMMUNKOD=1485&P_LANKOD=14&p_skolkod=&p_hmankod=1 [hämtad 7 jan 2020].

Skolverket, 2018d. *Grundskolan – Slutbetyg årskurs 9 – samtliga elever, flickor och pojkar* (Sotenäs kommun). Tillgänglig: https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr_betyg2017&p_sub=1&p_ar=2018&p_lankod=14&p_kommunkod=1427&p_skolkod=&p_hmantyp=&p_hmankod=&p_flik=GI [hämtad 6 sep 2019].

Skolverket, 2018e. *Grundskolan – Slutbetyg årskurs 9 – samtliga elever, flickor och pojkar* (Uddevalla kommun). Tillgänglig: https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr_betyg2017&p_sub=1&p_ar=2018&p_lankod=14&p_kommunkod=1485&p_skolkod=&p_hmantyp=&p_hmankod=&p_flik=GI [hämtad 4 sep 2019].

Skolverket, 2018f. *Resultat av slutbetyg för elever som avslutat årskurs 9 läsåren 2013/14– 2017/18*. Tillgänglig: https://siris.skolverket.se/siris/sitevision_doc.getFile?p_id=548420 [hämtad 4 sep 2019].

Skolverket, 2018g. *Slutbetyg årskurs 9 – Uppdelat per föräldrarnas högsta utbildningsnivå* (Sotenäs kommun). Tillgänglig: https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr_betyg2017&p_sub=1&p_ar=2018&p_lankod=14&p_kommunkod=1427&p_skolkod=&p_hmantyp=&p_hmankod=&p_flik=GF [hämtad 6 sep 2019].

Skolverket, 2018h. *Slutbetyg årskurs 9 – Uppdelat per föräldrarnas högsta utbildningsnivå* (Uddevalla kommun). Tillgänglig: https://siris.skolverket.se/reports/rwservlet?cmdkey=common&geo=1&report=gr_betyg2017&p_sub=1&p_ar=2018&p_lankod=14&p_kommunkod=1485&p_skolkod=&p_hmantyp=&p_hmankod=&p_flik=GF [hämtad 6 sep 2019].

Skolverket, 2019. *PISA 2018 – 15-åringars kunskaper i läsförståelse, matematik och naturvetenskap*. Stockholm: Skolverket.

SKL, 2016. *Så lyfter vi elevernas resultat*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.

SKL, 2018. *Skolans rekryteringsutmaningar – lokala strategier och exempel*. Stockholm: Sveriges Kommuner och Landsting.

Wilén, A. & Hörnsten, A., 2019. *Fortsatt brist på lärare*. Tillgänglig: <https://www.scb.se/hitta-statistik/statistik-efter-amne/utbildning-och-forskning/analyser-och-prognoser-om-utbildning-och-arbetsmarknad/analyser-om-utbildning-och-arbetsmarknad/produktrelaterat/narliggande-information/fortsatt-brist-pa-larare> [hämtad 12 maj 2020].w

Mångfaldscentrum på Högskolan Väst verkar för ett utökat och långsiktigt engagemang för mångfalds-, inkluderings- och hållbarhetsfrågor bland lärare, forskare, studenter, annan personal och samverkanspartners. Arbetet syftar till att vara pådrivande för en levande debatt inom området. Centrum främjar kunskapsbildning och kunskapsspridning genom att stimulera och stödja forskningsprojekt samt genom att samla och synliggöra forskningsresultat. Centralt för arbetet är att skapa och främja nya arenor, mötesplatser och nätverk för forskning, utbildning och samverkan inom området. Här spelar Högskolan Västs profil *arbetsintegrerat lärande* en viktig roll. Mångfaldscentrum bidrar på så sätt aktivt till att Högskolan Väst är ett samhällsengagerat lärosäte där inkludering, kreativitet och nytänkande präglar såväl forskning och utbildning som relationerna till det omgivande samhället.

Mångfaldscentrum, Högskolan Väst

www.hv.se/mangfaldscentrum

**Kommunakademin
VÄST**

Per Assmo, Högskolan Väst
per.assmo@hv.se

Erika Hassellöv, Sotenäs kommun
erika.hassellov@sotenas.se

Melisa Nilsson, Uddevalla kommun
melisa.nilsson@uddevalla.se

Johanna Eliasson, Kommunakademin Väst
johanna.eliasson@hv.se